

КОБЗАР СИЛЕНКО:
СИН СИЛИ,
ЯКА ДАЄ ВІРУ

4

РІЗДВО:
СВЯТКУВАННЯ
ПО-КОЗАЦЬКИ

6

ПРИГОДИ ПАНЦЕР-
НИКА «ЗАПОРОЗЬКА
СІЧ»

7

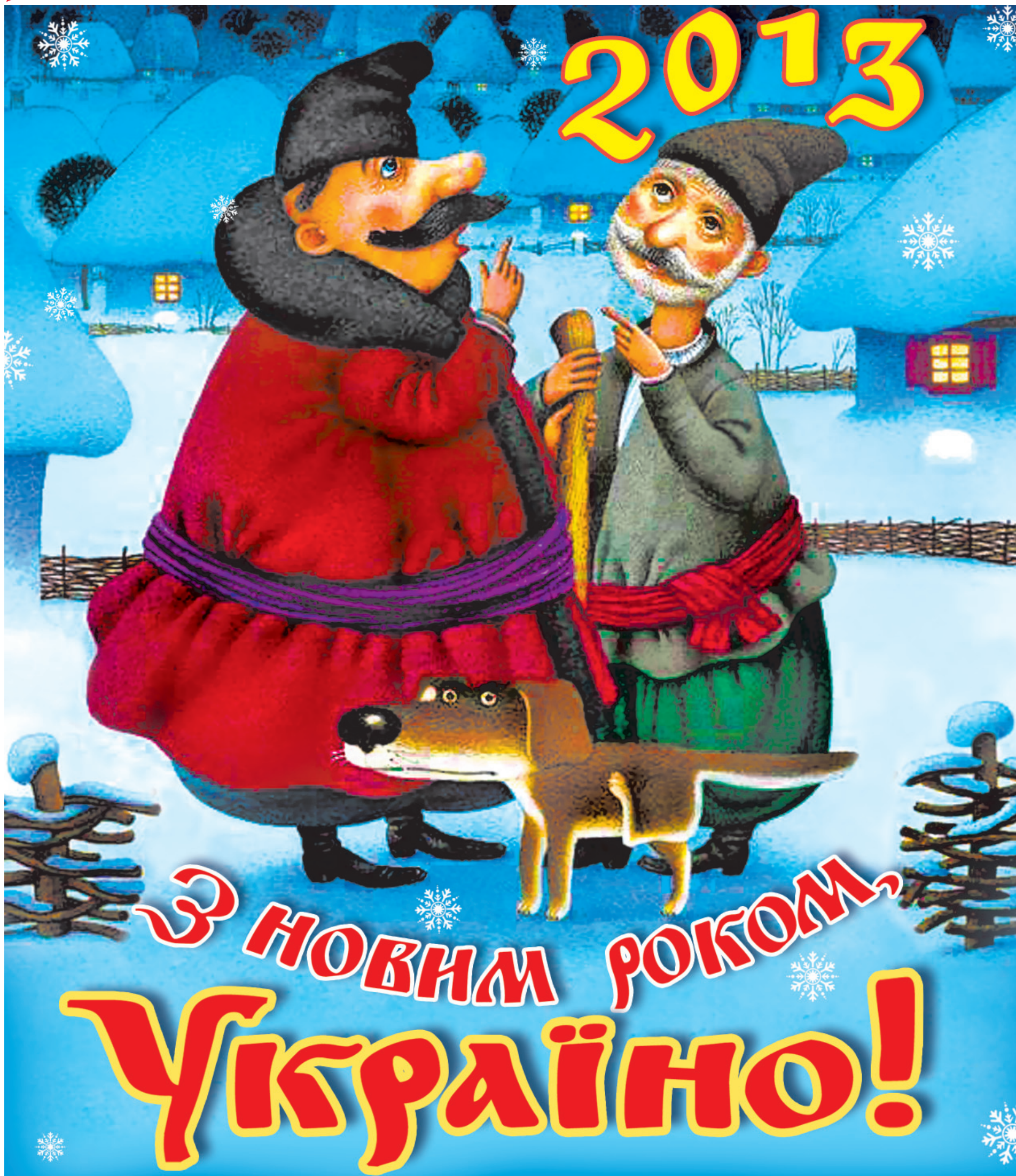

Козацькому роду нема переводу!

Козацький край

Ціна - 2 грн.

№23 (42)
27 грудня 2012 р.

НА ХОРТИЦІ СТВОРЯТЬ ПЕРШИЙ В УКРАЇНІ МУЗЕЙ СУДНОПЛАВСТВА

Археологи національного заповідника за два десятки років назбирали у Дніпрі стільки ексклюзивних експонатів, що вони просто не вміщуються в ангар для двох великих літаків. Крім того, переконані фахівці, все це багатство зацікавить іноземних науковців та туристів, адже деякі човни не мають аналогів у світі.

Ідею створення музею судноплавства у Запоріжжі виношують ще з дев'яностих років, коли археологи Національного заповідника "Хортиця" активно розпочали доставати раритети з дніпровського дна. Перші експедиції показали, що у Дніпрі лежить ціла історія України. Лише у акваторії Хортиці у 18 столітті був цілий військовий флот, який боронив південні кордони Російської імперії, до складу якої входила тоді частина України.

За п'ятнадцять років підводники виявили 5 стародавніх кораблів. Серед них Козацька чайка і Бригантина, які майже на 70 відсотків готові до виставлення у музеї. Все це абсолютно ексклюзивні експонати, кажуть фахівці.

Крім того поблизу Хортиці все ще чекають свого часу шонайменше 3 судна Дніпровської флотилії та близько п'яти часів епохи бронзи. Очевидно, наголошують фахівці, Хортиця була своєрідним центром судноплавства і багато цікавинок ще попереду.

Але є й інша сторона медалі. Фінансування на підняття та консервацію цих кораблів з державного бюджету практично не виділяється. Так, лише Бригантину було доведено до майже 70-відсоткової готовності завдяки втручання волонтерів.

Робота триває і сьогодні лише завдяки ентузіазму 7 археологів та кількох волонтерів. Але підводні артефакти з часом руйнуються, а підняття лише однієї Бригантини коштувало близько 100 тисяч доларів.

Але попри це на Хортиці не полишають надії. Побудова музею судноплавства внесена до Генерального плану розвитку Національного заповідника. За проектом це будівля у вигляді восьмикутної зірки. У кожному куті – судно. За попередніми розрахунками на це потрібно 15 мільйонів гривень. Генеральний директор Національного заповідника "Хортиця" Максим Остапенко покладає великі надії на проект. Це буде надсучасний музей, аналогів якому немає в Україні, каже він.

Упродовж року Хортицю

відвідує понад 250 тисяч туристів. Після створення музею судноплавства очікується збільшення туристичного потоку втричі. Попит на це є, говорять фахівці. Тут бувають люди із найвіддаленіших кутків світу. Останні знахідки

поблизу Хортиці підтверджують важливість створення такого музею. Археологи кажуть, що буремне минуле України готує багато сюрпризів у майбутньому.

Радіо Свобода

У шполянській церкві іконостас... викують з металу

У центрі Шполи на Черкащині біля пам'ятника жертвам Голодомору зводиться нова церква. Двоє майстрів, художник Ярослав Андрійченко та коваль Володимир Нанаєв задумали зробити в ній іконостас на понад 60 ікон, загальним розміром 5 на 5 метрів, викуваний із металу. Окрім того, кованими хочуть зробити і аналої, кіоти, престол...

Нині майстри збирають кошти на втілення задуманого.

Світлана КРАВЕЦЬ

Шполянські майстри вміють викувати з металу абсолютно все. Ці лицарські обладунки – теж їхньої роботи...

Пам'ять В'ячеслава Чорновола нарешті належно вшанувала і його рідна Черкащина

Ігор АРТЕМЕНКО

24 грудня полум'язному борцеві за українську Незалежність В'ячеславу Чорноволу виповнилося б 75 років. Хай запізнило, та ім'я творця Народного Руху України нарешті вшанувала і його рідна Черкащина.

13 грудня 2012 року у Черкасах "сталося чудо": через більш як 21 рік Незалежності України, після десятки разів невиконаних обіцянок зробити це, рішенням міськради нарешті перейменовано вулицю імені німецького комуніста Фрідріха Енгельса. Віднині ця вулиця має ім'я на честь легендарного рухівця В'ячеслава Чорновола. Сором лише, що у обласному центрі Черкащини, звідкіля Чорновіл родом, це зробили тільки зараз – після близько двох десятків

інших міст і областей України!

Від імені всіх патріотів Черкас і України – щира вдячність тим 35 депутатам, які проголосували "ЗА" перейменування, а двом комуністам, які голосували "проти" та соціалістові, який "воздержался"

– тільки "пламенний комуністическій привіт"!

Окрім того, у Черкасах в обласному драмтеатрі пройшов вечір пам'яті Чорновола, в університеті – науково-практична конференція, присвячена його діяльності, у краєзнавчому музеї оновили експозицію...

А у селі Вільхівці на Звенигородщині минулого тижня зібралися гості з Тернопільщини, Івано-Франківщини та всієї Черкащини. Попередньо відвідавши батьківську хату-музей Чорновола у Єрках на Катеринопільщині, пошановувачі пам'яті В'ячеслава Максимовича відкрили музейну кімнату у Вільхівці. Тут навіть збереглася парта, за якою Чорновіл навчався... Сестра Чорновола, Валентина Максимівна подарувала школі зібрання його творів.

Завершено роботу над 2-ю серією фільму «Вогонь волі»

Петро ДОБРО

Вийшла нова серія фільму "Вогонь волі" про подорож на Соловки трьох журналістів, Олега Островського, Андрія Кравця і Володимира Гамалиці (редакторів газет "Козацький край", "Прес-Центр" і "ВЧ-Умань") та отця Василя Циріля.

Нагадаємо: подорож довжиною 5500 кілометрів здійснена шляхом заслання на Соловки (через Москву й Архангельськ) останнього кошового отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського. Учасники експедиції побували і на козацькій Хортиці та у Пустовійтівці – селі на Сумщині, де народився славний кошовий. Вогонь свічі, запаленої у церкві Петра Багатостраждального (Калнишевського) в Холодному Яру, провезли до Соловків і повернули назад. На острові посеред Білого моря, біля монастиря, де утримувався Калнишевський, посадили паросток дуба з Хортиці, а в церкву у Холодному Яру з Соловків привезли камінь, який тепер вмонтовано у підлогу на місці, звідки священник звертатиметься до прихожан...

Відео можна переглянути на сайті "Козацького краю" (www.cossackland.org.ua) та на "Ютубі".

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ №18773-7573ПР від 18.01.2012 р.

Козацький край

Головний редактор –
Олег ОСТРОВСЬКИЙ
Шеф-редактор – Віктор ВОЛЯ
Редактор випуску – Петро ДОБРО
Голова редакційної ради –
Володимир МУЛЯВА
Засновник – Чигиринська ГО
"Вільне Козацтво Холодного Яру"

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ – 89155

Адреса редакції:
вул. Ільїна, 330, к.4, м.Черкаси, 18005, тел.: (0472) 31-29-74
E-mail: Cossack_land@i.ua
Газета віддрукована в ПП "Видавництво Республіка",
м.Черкаси, вул.Вербовецького,1а. Тираж – 10 000 екз.
Замовлення № 1081

МИКОЛА БУЛАТЕЦЬКИЙ: «Я народився у Рік Змії. І у 2013-у я зроблю так, щоб в Україні було менше гадів...»

З інтерв'ю, записаного в Холодному Яру для «5 каналу» - з найскравішим політиком року на Черкащині Миколою Булатецьким

«Народний депутат Микола Булатецький» — так називає себе Микола Іванович, коли з'являється на публіці. І попри те, що це вже третя перемога, отримати депутатський мандат йому так і не вдається. Безпідставні висновки ЦВК, невстановлені результати, брутальні дії влади — усе це говорить про одне: Україна якийсь час ще стоятиме на колінах. Але Микола Булатецький продовжує боротьбу, бо не хоче, щоб його народ жив у бідності — як матеріальній, так і духовній. Тому він і зараз шукає шляхи, як урятувати країну та пропонує свою програму дій. Зустрілися ми з Миколою Булатецьким у Холодному Яру, неподалік від дуба Максима Залізняка, вік якого понад тисячу років. Тож сама атмосфера цієї місцини спрямувала нашу бесіду у русло аналогій з історією, бо як відомо, їй властиво повторюватися...

Чим для Вас є історія Холодного Яру?

Холодний яр — це історія заснування козацької держави. Тут у кожному селі жили гідні українці. Ті ж Хмельницький, Залізняка... Я намагаюся себе до когось з них «приміряти». Мені імпонує й мене надихає, що я теж можу й повинен бути подібним. Найбільше ж мене надихає доля невідомих людей. От, наприклад, холодноярці - вони не думали, що будуть відомими. Просто загинули, віддали своє життя за Україну. Вони є для мене героями. Я надихаюся подвигами й історіями подібних невідомих людей. Під час виборів на одній із дільниць я зустрів сім'ю... Старшою в цій родині була незряча жінка, їй сказали: «Мамо, йде Микола Булатецький». Я зупинився, бо для мене було святою справою подякувати їй за підтримку. Я приспустився на коліна й поцілував її. Увечері подзвонив і сказав їй, що в нас все буде добре. Тоді ж ніхто не знав, що нас, черкашан, знову відправлять на перевибори. Уже втретє!

Говорять, що Ви гартуєте свідомість на козацькій історії й маєте революційну натуру. Як Ви це сприймаєте?

Шлях крові — це найкоротший шлях, але це страшний вибір. Я не прагну до цього, тому шукаю мирне розв'язання проблеми життя знедоленого народу України. Не треба брати вила чи кулемети... Зараз я переповнений гнівом до всього злочинного й страшного, що опутало мою країну. І тому у мене немає страху. Нормальні, дорослі й думаючі чоловіки мають бути в гніві. У 1995 році загинула моя донька Настя. Вона була 14-річною дівчинкою, яка любила мене й вірила, що їй завжди буде безпечно. Протягом року я ходив до доньки на могилу. Тоді пообіцяв, що буду все робити, аби така доля не спіткала інші сім'ї. От це любов, яка породжує гнів. Якщо ми любимо жінку, а в нас забирають цю жінку, а якщо її гвалтують, то чим ми наповнюємося? Гнівом! Зараз гвалтують Україну. Я звертаюся до своїх колег, щоб підняти їх на боротьбу, але вони знаходять купу відмовок: у когось два сина і їх треба поставити на ноги, а в когось просто купа справ. І всі сподіваються, що Господь-Бог допоможе, а самі не готові піднятися з колін, наповнитися гнівом. Треба перестати боятися. Якщо Господь мені допоможе донести це розуміння до більшості українців, то нам вдасться змінити країну.

У чому найбільша проблема українців?

У тому, що ми за 20 років незалежності не спромоглися побудувати й виховати громадянське суспільство. Зараз я намагаюся своєю дією, інформацією міняти світ і будувати громадянське суспільство. Найстрашніше явище нашої держави — це те, що влада гвалтує суспільство. Якби державна влада служила суспільству, кожен із нас мав би власну садибу, свій будинок, справу. А так — більшість людей живе за межею бідності. І від цього страшно. Моє рідне село силою змусили вступити до колгоспу. У 33-му році село майже вимерло. І коли говоримо про Голодомор — то значить «Москва винувата»? Не тільки Москва: винні раби, які своїх дітей душили і їли, але не повстали! Приходили в хату до одного, а інший

мовчав, бо думав «мені минеться». Українці, на жаль, на мою оцінку, не є такою героїчною нацією. Так, частина суспільства піднімалася, боролася, гинула, але значна частина, як і сьогодні, соплі жувала, мовчала... мовчить... От пройшли вибори: фальсифікували... І фальсифікаторами не є люди, які приїхали з Росії чи ще звідкись - це люди, які живуть поряд з нами, їхні діти ходять в дитячі садки й школи разом з нашими. Ніби ж разом з нами люблять Україну, мову, поруч з нами піднімають на брудершафт чарку «Холодного яру», і жодного разу — в морду фальсифікатору, «вору», зраднику.

Як можна врятувати Україну, яка перебуває в черговій економічній кризі?

Сьогодні існує проблема дефіциту бюджетів. Свій план вирішення цієї проблеми поясню на прикладі Черкащини. З цього краю вийшло багато людей, які нечесним шляхом заробили великі гроші. Таких людей потрібно негайно переселити на Черкащину — в окремі села, райони з правом безвізного тимчасового проживання на цих територіях. Наприклад, Володимира Олійника відправити в село Бузівка Жашківського району. Він зміг би закрити бюджетний дефіцит Жашківщини і вирішити цілу низку проблемних питань. Цю програму я б втілював, будучи на посаді голови адміністрації президента. Я заслуговую на це, тому що на виборах переміг групу Фірташа, Львовчкіна, Хорошковського — групу найбільшого впливу на президента.

Яку програму дій Ви пропонуєте переселенцям?

Для прикладу беремо Олійника. Він щодня має об'їжджати всі села району. Поганими дорогами їздити ж не буде — тому обов'язково побудує нормальні. З ним повинна їздити челядь, всі мають підвозити хворих і бідних до районного центру. Щоб підсилити це, то до Олійника варто було б поселити Михайла Чететова — він допоможе Володимиру фінансово й організаційно. Зубик, який купив два райони — Драбівський і Чернобаївський — поїде туди й зробить подібну програму. Яценко, який керує тендерним комітетом, поїде на Уманський район. Новообраний депутат, герой України Геннадій Бобов має оселитися в Корсунському районі, при тому з умовою висівати там 25 тисяч гектарів цукрового буряка й самому прополювати його. Тоді всі зрозуміють, який важкий селянський труд. Це дасть змогу покрити дефіцит бюджету, переселенці побудують дороги, інвестують кошти у підсобні селянські фермерські господарства на пільгових умовах. Ми з президентом зобов'яжемо кожного посадити в селі як мінімум 50 гектарів саду — це буде робота, наповнення українського ринку фруктами. У економічному плані забезпечити мікрокредитування фермерів, а також тих, хто займається підприємництвом, присадибними ділянками. Така програма вирішує питання не тільки бюджету, а й територіального розвитку країни. Грунтовно, детально і головне ефективно програму «Країна» та кодекс «Система Булатецького» представлю протягом січня — лютого 2013 року - в мій Рік Змії...

Як сьогодні можна підняти добробут населення?

Я готовий показати, як сьогодні зробити сотні тисяч людей в Україні заможними за рахунок фермерської діяльності. Маю особистий досвід. До певного моменту мене вважали «ніщим». Було таке ставлення: «ну і що, що в нього, може, клепка в голові і в суспільстві він щось важить, але ж «ніщий». І тоді я, десяток років тому просто орендував паї у своєму рідному селі. За 10 років разом зі своєю сім'єю підняв добробут, ми можемо розвиватися. Це сталося тоді, коли ми з любов'ю і відповідальністю навчилися вирощувати врожаї з мінімальними затратами і з максимальною ефективністю. З огляду на це, я маю намір створити в Черкасах фермерський коледж, де не будуть виховувати агрономів, менеджерів, які управляють активами олігархів, а вчитимуть людей працею, розумом й ініціативою заробляти гроші для своєї родини. В Україні є майбутнє, і це — хороше майбутнє, якщо для нього попрацює кожен з нас!

Розмову вели Андрій ОХРИМОВИЧ та Інна ІЩУК

«Щедрик»: різдвяний подарунок Україні від Олега Скрипки

12.12.2012 - в цю символічну дату «Воплі Відоплясова» представили екранізоване святково-обрядове дійство під назвою «Щедрик». Саме в цей день за словами мудреців-пророків на Землі почалась нова епоха – так звана «Ера Водоля», яка нарешті принесе в наш бурхливий нестабільний світ злагоду, гармонію та щастя.

Потужним імпульсом до цих благодатних подій послужив ритуальний стародавній Вертеп – обряд Маланки, який з давніх давен проводиться в наших краях на Різдвяні свята. Поряд із традиційними персонажами Маланкою, царем Іродом, Козою, Янголом та Пастушками постають музиканти в образі мудрих Менестрелів-Волхвів, які несуть на землю добру звістку про те, що в небі та у серцях люду доброго запалюється нова зірка Віри, Надії та Любові.

Якими складними та яскравими були сюжети різдвяних вертепів (один з них був двічі екранізованим за версією Миколи Гоголя під назвою «Вечори на хуторі біля Диканьки», інший, за версією Олега Скрипки, був реалізований на той самий мотив, як відеоанімація), такою ж довгою й ретельною була робота над цією прекрасною народною піснею у стилі хореографічної різдвяної феєрії. Творчий та технологічний

процеси тривали майже рік і відбулися за унікальною новою технологією, яка тільки сягнула України. Зйомка велась високошвидкісними камерами «Фантом», для чого було задіяно майже все студійне світлове обладнання України (приблизно 400 тисяч кіловат). Дизайнером костюмів для героїв була запрошена Лілія Літковська – відома в світі майстриня одягу, режисером відеокліпу став Володимир Якименко, а ролі героїв вертепу разом із музикантами високохудожньо виконали майстри театру, сучасного балету та цирку.

Історична довідка: «Щедрик» (в англійській версії «Carol of the Bells») – найвідоміша в світі новорічна пісня. В основу твору покладена українська ше-

дрівка – пісня добрих побажань, яка виконується в період зимових свят. В обробці Миколи Леонтовича «Щедрик» був вперше виконаний в Києві Хором Київського Університету (1916 р.), а 5 жовтня 1921 року на концерті у славному «Карнегі Холі» в Нью-Йорку відбулась світова

прем'єра твору. 1936 року співробітник радіо NBC Пітер Вільховський пише до «Щедрика» англійський текст і пісня отримує назву «Carol of the Bells». Сьогодні ця мелодія добре знама у всьому світі – оригінальні інтерпретації твору робили відомі рок-гурти «Barenaked Ladies» та «Savatage», власну версію цієї композиції записав Олег Скрипка, а переробка пісні у стилі «техно-данс» від DJ Demotix наразі стала культовою класикою електронного андеграунду. Також пісня звучала у популярних кінофільмах «Гаррі Поттер», «Сам удома» та мультиплікаційному серіалі «Південний парк».

«Майже сторіччя «Щедрик» подорожує світом у справді фантастичній обробці геніального українського композитора і диригента Миколи Леонтовича, – розповідає Олег Скрипка. – Проте, не слід забувати, що вік самої щедрівки може вже нараховувати біля тисячі років, і кожне покоління виконавців наповнює її енергією та пульсаціями свого часу. Сьогодні настала наша черга збагатити безсмертний твір сучасними музичними вібраціями».

Переглянути нову відеороботу можна на каналах M1, A1, Star TV, MTV Україна та Music Box, а також на офіційному сайті гурту «BB», Youtube та в соціальних мережах.

ТАРАС СИЛЕНКО: син Сили, що дає віру в українську перемогу...

Петро ДОБРО

У артистів – різна доля і характер різний... І поки Ірина Білик 21 грудня ховалася у бункері, очікуючи настання «кінця світу», кобзар Тарас Силенко у київському клубі «Культ Ра» заряджав енергією святкуючих День зимового сонцестояння.

Столичні ЗМІ, відгукуючись про цей концерт, називають Тараса не інакше як «кобзарем-чарівником» або «кобзарем-характерником». Таке вже враження від нього у тих, хто вперше слухає пісні майстра кобзарського цеху, бо не даремно ж він нащадок роду, сини якого – це сини Сили, від чого й прізвище пішло. Сили, що випромінює добро, бо Тарас світлий не тільки чубом і вусами – він надзвичайно світлий душею і помислами...

Його талант виплеканий не лише навчанням в студії при Національній капелі бандуристів і славними педагогами Веретою і Мокренком. Тарасів спів і дивовижна гра на кобзі, коли невимовним чином переплітаються лірична туга і сталеві ноти бунтарського духу видається неймовірною реінкарнацією тих кобзарів, чії пісні колись піднімали у похід і веселили на відпочинку ще наших предків – козаків і гайдамаків...

2013 року виповниться вже цілих 20 років відтоді, як зовсім юний 20-річний Тарас Силенко став лауреатом першої вокальної та спеціальної премії на Міжнародному фестивалі культур Придунайського регіону, що проходив у румунському містечку Джурджу. Відтоді концерти й виступи за його участю були у Польщі, Росії, Чехії, Німеччині, Словаччині, Литві, Австрії, Латвії, Франції... А він найбільше любить співати десь у глухому селі на Кіровоградщині, у Вереміївці в козацькому хуторі над Дніпром чи у Холодному Яру – місцях напівдиких, проте тих, які свято бережуть дух воляниць козацької – тієї, яка в усі часи була джерелом козацьких пісень...

29 грудня давньому другові редакції «Козацького краю», музейно-етнографічного комплексу «Дикий хутір» та історичного клубу «Холодний Яр» виповнюється 40 років. Не в честь лиш цього ювілею, а на честь самого Тараса Силенка, достойного щоденних вітань за одне лиш те, що народився й зріс такий на радість вільній Україні – наша щира шана! Хай нові поезії й музика стануть для тебе, друже, нескінченною «стрічкою набобів до скоростріла» – кобзи, з якою «кулеметними чергами» пісень ти робиш рідшими ряди ворогів України, а серця патріотів звеселяєш сподіваннями на краший день!

Тарас Силенко на «Дикому хуторі» у Холодному Яру. День Покрови, 2012 рік

РЕСТОРАННО-ГОТЕЛЬНИЙ КОМПЛЕКС

ДИКИЙ ХУТІР

Міні-готель. Можлива доставка автобусом.

Запрошуємо Вас відсвяткувати новорічні свята та корпоративи!

7 грудня 2012 р. – Вечорниці до дня Святої Катерини.
14 грудня 2012 р. – Вечорниці до дня Святого Андрія.
21 грудня 2012 р. – Вечорниці до дня Святого Миколая.
Із 22 грудня по 30 грудня 2012 р. – Новорічні корпоративи в українському стилі (щодня).
13 січня 2013 р. – Старий Новий рік (Свято Меланки та Василя).

Квитки за тел.: (0472) 566-911, (067) 238-47-57, (067) 442-79-64. Сайт: www.hutirbuda.com
 Чигиринський район, с. Мельники, хутір Буда (біля дуба Максима Залізняка).

Передплатний індекс «Козацького краю»: **89155**

Вартість передплати:

- * на 1 рік – 126 грн. 50 коп.
- * на 6 місяців – 63 грн. 25 коп.

Козацький край
 СІУ ПОВЕРТАЄТЬСЯ

Різдво: святкування по-козацьки

Петро ДОБРО

Козацька Україна семимильними кроками випереджала Московію у розвитку культури, освіти і розбудови війська. Коли ж примхлива доля кинула наш народ у ведмежі обійми "братнього" сусідського царька, придворні лакеї терміново кинулися переписувати історію по шаблону, де Росія у усьому мала виглядати старшою і мудрішою. Як показує нинішній час, залишатися сусідськими лакеями і гнобити власну історію в угоду чужинцям можна і не покидаючи межі України...

Яскравий тому приклад — оспівування й до сьогоднішньої Куликовської битви у визволенні Русі від ординського іга і повне замовчування битви на Синіх Водах. Детально писав про її роль хіба що лауреат Шевченківської премії, уродженець Хрестителевого Чорнобаївського району Черкащини, а нині одесит Володимир Рутківський. А саме в цій битві, на півтора десятиліття раніше від Куликового поля, українсько-білорусько-литовсько-польське військо отримало вирішальну перемогу над ординцями, прогнавши ханських недобитків з більшої частини земель України, включно з Києвом. Битва на Синіх Водах відбулася 1362 року. І саме від того ж 1362 року вся Правобережна Україна, яка рівнялася на уклад життя

прибували до гетьманської столиці Батурина, були вражені потужним розмахом козацьких святкувань.

Ще зранку до резиденції гетьмана збиралася запрошена козацька старшина. Принесли подарунки — як на наш час, надзвичайно скромні: від екзотичних фруктів — до шовкових поясів і максимум годинників. Легкий обід, а потім — урочиста літургія в православному храмі. А вже ввечері, після появи на небі першої зорі — бенкет, та такий, коли на столі було все, що можна було знайти у садах, полях і морях усієї Європи, Азії та навіть Африки. Сурмачі, довбиші й кобзарі милували вухо бенкетуючих музикою й піснями, а потім наставала черга розкішних салютів. Гармаші Генеральної артилерії не тільки влаштовували цілу симфонію з гарматної канонади, а й запалювали викладені з просякнутих порохом гнотів вензелі імен гетьмана і його найшанованіших гостей.

Так було в гетьманській столиці, та з козацьких часів найбільш пам'ятним лишилося Різдво 1675 року на Запорозькій Січі. Історія ця обросла легендами, час розвив імена її героїв-учасників, залишивши у повному блиску слави лише ім'я кошового отамана Січі Івана Сірка, в часи отаманування якого стала ця славетна і незбагненна історія...

Незвані гості-яничари полягли, вломившись на Січ у Різдвяну ніч

1674 рік був невдалим для кримського хана: весь рік ганяли його і всю його орду запорозькі козаки. Де ловили — там і тріпали так, що тирса сипалася. Кошовий Іван Сірко на всі сто відсотків виправдав ім'я, яке йому приліпили самі ж татари й турки — Урус-шайтан. А шайтаном вони називали нечисту силу. Для ворогів Сірко був шайтаном, а для свого народу — справжнім захисником віри Христової і землі козацької...

Хитрий план, задуманий ханом кримчаків, мав допомогти йому поквитатися з козаками за всі їхні звитяги над ордою. Що не вдавалося у чистому полі в чесному бою — вирішили на-верстати темної ночі ударом у спину.

Хан замислив напасти на саму Січ — на Різдво. Мислив хитро: мороз дасть перейти по льоду до острівної козацької фортеці, а козаків там має бути мало, бо більшість з них на зиму розходиться по зимівниках або їде до родин по всій гетьманській Україні. Ті ж, хто залишиться, планував хан — будуть

Вирушаючи з дому на Січ, молоді козаки отримували з материнських рук православні обереги — натільні хрестики, іконки Богородиці, Святого Миколая-чудотворця, Архистратига Михаїла... Вони оберегали козака в бою, а козак оберегав православну віру на Богом даній йому землі... Малюнок Сергія ОВЧАРЕНКА

п'яними, бо погуляють на честь свята. У похід на козаків вирушив з 40-тисячною татарською ордою і 15 тисячами яничар — відбірної гвардії турецького султана. Продумав наче все, не знав лише одного: на Різдво в Січі призначили перевибори кошового (забігаючи наперед, скажемо, що на цю посаду був знову переобраний Сірко). А перевибори зібрали на Січі усе козацтво, до того ж січовики були тверезими...

Зрадник вказав ординцям таємний вхід на Січ — хвіртку, через яку козаки ходили до Дніпра по воду. Орда вишикувалася напівколом навколо фортеці, а на січове подвір'я тихо, мов тіні прокралися всі 15 тисяч яничар. Вони вишикувалися тісними рядами, повністю забувши не тільки майдан перед козацькою церквою, а й проходи між усіма січовими куренями. Стопилися, очікуючи наказу свого аги йти на штурм — і місячне світло вже відблискувало на холодних лезах ятаганів, заготовлених для різанини...

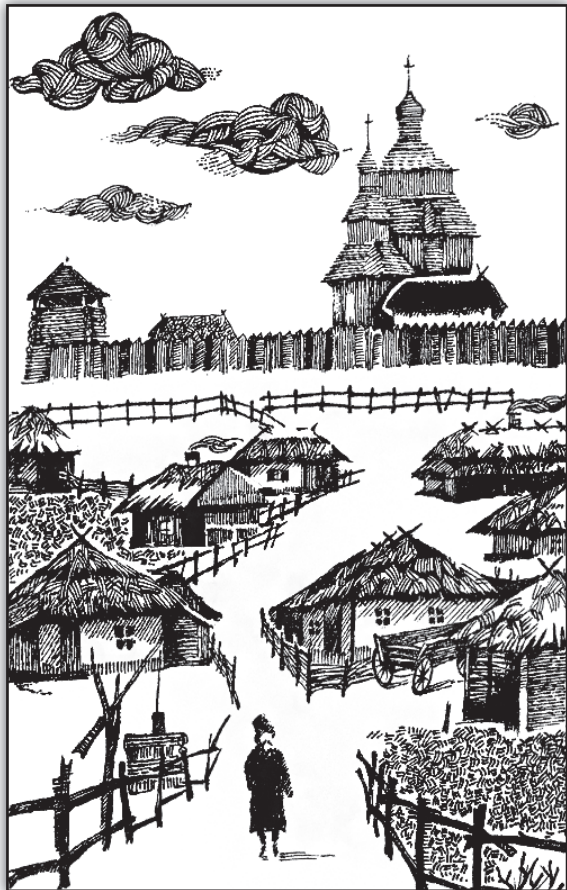
Легенда розповідає, що тієї миті старому козакові, якого звали чи то Шевченко, чи Шевчик, наснилося, що його схопив за вуса нечистий, який випірнув з водоверті біля дніпровського порога. Прокинувся

козарлюга і побачив, що то його вус до шибки примерз. Хоч і шкода було, та довелося відрізати. Заодно поглянув у вікно і побачив у місячному сяйві... шеренгу яничар. Перехрестився і коли ті не щезли, здійняв тривогу... Перший залп козацьких рушниць із Шевчикова куреня підняв на ноги всю Січ. Кожен курінь ошетинився зброєю і кожна куля, випущена козаками пронизувала водночас по декілька чужинців, які стояли впритул один до одного. Січові гармати, розвернуті досередини з фортечних стін, перетворили на місиво тих заброд, якими був наповнений майдан перед церквою. А коли ошаленілі від страху яничари кинулися тікати, стовпившись між куренями, на вулицю услід за ними висипали козаки. Не кожен з них спростоння шапку на мороз вдягнути встиг, та шаблю захопити не забув ніхто...

Тієї ночі від козацьких куль і шабел полягло понад 13 тисяч яничар. Натомість козацькі втрати склали всього 50 загиблих і близько 70 пораних. Кажуть, дізнавшись від недобитків про загибель султанської гвардії, хан, який чекав, що яничари от-от відчинять перед ним парадні січові ворота, здійняв лице до місяця й завив, а потім розвернув коня і кинувся тікати разом з усією ордою...

Три дні потім витягували козаки з Січі замерзлі трупи яничарів і скидали їх у ополонки, вирубані на Дніпрі. Хтось жартував, що попливуть вони по Дніпру до Чорного моря — до своїх султана й хана. Забули, мабуть, що яничар турки набирали з малих хлопчаків, полонених в дитинстві — з України, Болгарії, Сербії, Боснії. Колись вони були нашими, та забули, чийого вони роду-племени...

Влітку того ж 1675 року 20-тисячне запорозьке військо Івана Сірка нанесло "візит ввічливості" у відповідь — і стогнала кримська земля, розплатившись за набіг на Січ. Розлючений султан Мухамет Четвертий написав тоді козакам пихатого листа з вимогою скоритися перед Туреччиною. У листі сам себе називав "тінню Аллаха на землі", "султаном султанів і государем государів", "султаном і падишахом Білого і Чорного морів, Румелії, Анатолії, Караманії і багатьох інших земель". А у відповіді, записаний січовим писарем під регіт запорожців, "височайшого" турка посилали якнайдалі, "величаючи" надутого від власної пихи правителя "турецьким кухарем", "вавилонським слюсарем", "македонським колісником", "египетським свинопасом", "олександрійським козолупом", "кам'янецьким катом" і "подільським злодіюкою". Та то вже інша історія — та, яка продовжилася кровопролитними боями двох Чигиринських походів...

Речі Посполитою, а не Московії, відзначає настання Нового року по-європейськи, за юліанським календарем — з 1 січня. Тобто, цьому звичаю на українському Правобережжі нині вже 650 років, тоді як недовчені "історієзнавці" розповідають, що цим весь український народ "ошасливив" російський цар-тиран Петро Перший лише у 1700 році.

На Новий рік — похід у баню й карти, а на Різдво — бенкет і канонада

Не зважаючи на повеління Москви святкувати настання 1 січня "з маскарладами, вогненними потіхами і вітаннями одне одного", Новий рік у козацькому краї зустрічали досить стримано. 31 грудня ввечері йшли до бані, щоб "змити проблеми року, що минає", тісним колом друзів сиділи за столом, а потім зазвичай грали в карти при свічках. 1 січня зранку вирушали вітати козацьку старшину і знову досить скромно бенкетували.

Справжнім же святом було Різдво. Московські чиновники, які напам'яджені й прикрашені гламурними париками

Малюнок Людмили ТАРАНЕНКО

“ЖОВТО-СИНІ ЗНАМЕНА ЗАТРІПОТІЛИ НА СТАНЦІЇ ЗНОВ...” НА СТАНЦІЇ ХРИСТИНІВКА...

Свій славнозвісний вірш Володимир Сосюра писав під враженням бою, у якому він сам брав участь. На поетові тоді був мундир гайдамаки військ УНР...

Життя Володимира Сосюра було сповнене авантур — до того, мабуть, спонукала суміш крові, що текла в його жилах. Батько Володимира мав французьку дворянську кров, а мати — українську, єврейську, сербську, угорську і черкеську... Та коли Російську імперію розколола революція, 19-річний Володя став на захист молоді Української Народної Республіки, бо вважав себе стовідсотковим українцем — хай не по крові, але за покликом серця.

1918 року він став добровольцем петлюрівського Гайдамацького коша Слобідської України, сформованого в основному з жителів Донбасу. Цей факт визнавали навіть радянські джерела, зазначаючи, що пізніше поет “виправився і визнав свою помилку”. Насправді ж, стверджують сучасні дослідники, Сосюра ніколи не вважав помилкою свою участь у збройній боротьбі за Україну. Більше того: коли був поранений в бою і потрапив у полон до червоних, то після втечі подався до Махна і навіть отримав від ватажка українських селян-анархістів золотий годинник — за виняткову мужність. Денікінська куля пройшла зовсім поряд із серцем поета... Потім знову був у військах УНР — у Третьюму гайдамацькому полку отамана Волоха. Розповідають, що саме коштом цього отамана вийшла перша збірка Володи-

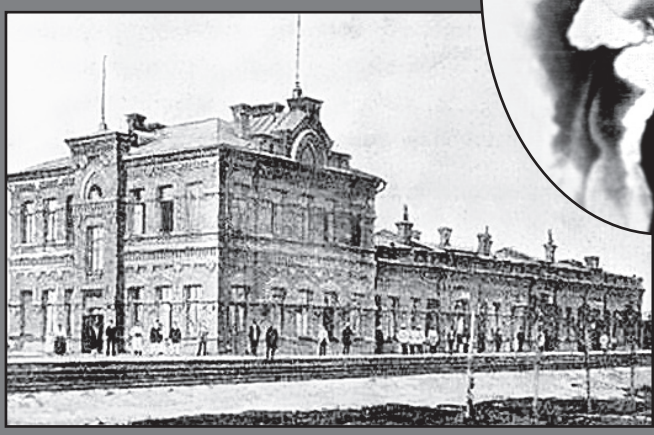
мира Сосюра — “Вірші на крові”.

Одним із найбільш пам'ятних для Сосюра боїв став поєдинок з червоними за станцію Христинівка на Черкащині. Гайдамаки зіткнулися тут з добре озброєними матросами “Седьмого совполка”. На очах у юнака відбулася дуель гайдамацького і червоного бронепоезда — він бачив гайдамак, яким позносило голови вибухом червоного снаряда, що потрапив прямо в дуло гармати українського бронепоезда. Тут же, в Христинівці, до гайдамак приходили червоні парламентарі, які показували їм полоненого українця, що перейшов на бік більшовиків і пропонували наслідувати його приклад. Та гайдамаки Вітчизни не зрадили...

Цей бій на станції Христинівка Сосюра описав у своєму відомому вірші “Комсомолець”: “Бій відлунав, жовто-сині знамена затріпотіли на станції знов. І до юрби полонених сам курінний підійшов...” Існує версія, що в оригіналі вірш називався “Гайдамака” і звучав дещо інакше: “Бій відлунав, і червоні знамена затріпотіли на станції знов. І до юрби полонених сам комісар підійшов...”

У 1920 році Сосюра потрапив у червоний полон. Від розстрілу врятувало те, що був тоді вже відомим в Україні поетом — молодь переповідала напам'ять його вірші. Вже наступного року він, підтримуваний відомими письменниками спілки ВАПЛІТЕ, видає друком збірку “Поезії” та

Такою залізничну станцію Христинівка у 1919 році побачив юний гайдамака війська УНР Володимир Сосюра

автобіографічну поему “Червона зима”. Навчаючись на «робфаці» у Харкові, одружився з росіячкою, яка колись була політруком кавалерійського ескадрону червоних. Та невдовзі розлучився, бо не сприймав її «великодержавницький» шовінізм. Про це написав так:

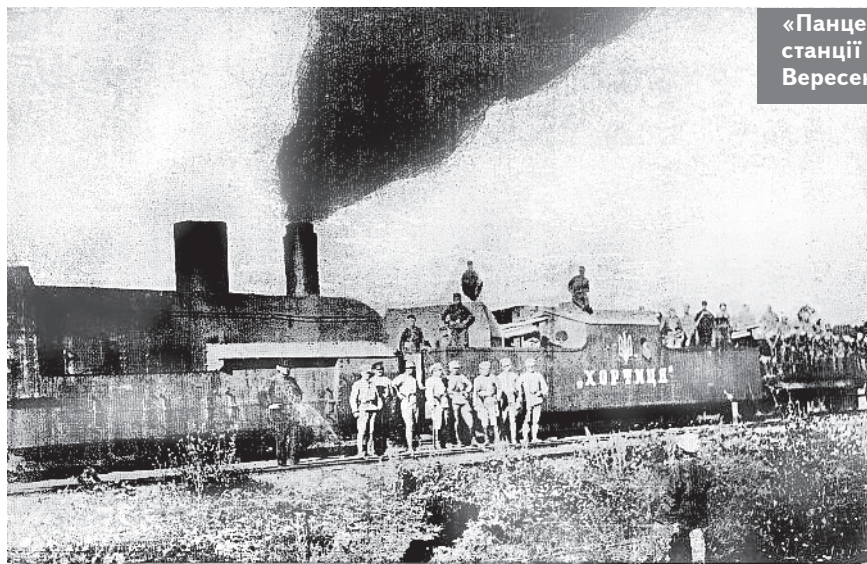
*Ми з тобою зійшлися в маю,
ще не знав я, що значить ідея.
Ти й тоді Україну мою
не любила, сміялася з неї.*

Молодий поет має славу доджана і веселуна, та незабаром впадає у маніакально-депресивний стан і потрапляє до психіатричної лікарні. Кажуть, саме Сосюра став прообразом поета Івана Бездомного у знаменитому романі “Майстер та Маргарита” киянина Михайла Булгакова...

1934 року за Сосюрою встановлюється нагляд НКВС — його підозрюють в націоналістичних поглядах. Ще більше посилюється підозра після війни — у горах і лісах Західної України воювала проти більшовиків УПА, а Володимир Сосюра якраз пише вірш “Любіть Україну!” Сім'єю Сосюра починає “персонально опікуватися” Лазар Каганович. 1949 року арештовують другу дружину поета, сам же він, все частіше хворіючи, залишається людиною з незламною волею. Зразу ж після XX з'їзду КПРС, який “розвінчував культ Сталіна”, пише поему “Розстріляне безсмертя” і автобіографічну повість “Третя рота”. Полум'яне серце патріота України перестало битися в січні 1965 року...

Андрій КРАВЕЦЬ,
www.pres-centr.com.ua

БРОНЕПОТЯГ, ЯКИЙ НАВОДИВ ЖАХ НА ВОРОГА

«Панцерник «Хортиця» на станції Тальне (Черкащина). Вересень 1919 року»

«Сагайдачний», «Воля»... Були серед них і трофейні, польські та російські, і зроблені в Україні — у Дрогобичі й Києві. Були справжні, зі сталевими стінами і потужними гарматами, а були й саморобні, які жартівники-фронтовики прозвали «солом'яними панцирками».

Панцерник «Хортиця»

через Вінничину, пробиваючись через ворожі заслони, час від часу зупиняючись, щоб відновити пошкоджене залізничне полотно — на Христинівку. Потрапивши у Христинівку в оточення, зумів не тільки з боєм прорватися з ворожого кільця, але й підлататися на станції Монастирище новеньким панцерним паротягом, відбитим у «червоних». Зовсім скоро отримали ще й два справжні панцирні вагони — цього разу вже від «білих». Ошетинившись чотирма тридюймовими гарматами і 14 кулеметами, український бронепотяг вирушив у нові бої. Скроєний

станції Тальне сучасної Черкащини. В успішних боях за Вапнярку, Рудницю і Попелюхи шрапнель снарядів і кулеметні черги з «Хортиці» сіяли паніку в рядах білогвардійців-денікінців, які прийшли в Україну, намагаючись повернути державу під крило «єдиної і неделимої» імперії. Не знав хоробрий екіпаж, що воювати йому залишалося вже не довго...

Наприкінці жовтня 1919-го довелось знову битися за Вапнярку, яку вчергове захопили денікінці. В тяжкому бою загинуло шестеро козаків залоги панцерника, ще 12 були поранені — у тім числі двоє старшин. Серйозно ушкоджений ворожими снарядами паротяг вже не міг бути таким маневреним, як раніше, проте таки вийшов переможцем і виніс з бою ціліліх козаків свого екіпажу. Остання битва була під Проскурівом (сучасним Хмельницьком) — зранена «Хортиця» зійшла з ушкоджених рейок під укіс...

Світлана КРАВЕЦЬ

Верхня публікація шпальти — передрук січневої статті 2009 року, зроблений з дозволу її автора, головного редактора видання «Прес-Центр» Андрія Кравця. «Козацький край» вирішив спробувати дослідити, який саме бронепотяг УНР брав участь у описаному бою за станцію Христинівка. Були вражені, коли дізналися, що тоді, у далекому 1919-у році, за Христинівку билися цілих три українські панцерники: «Запорозька Січ», «Великий Луг» і ще один, назва якого не дійшла до нашого часу у жодному з документів. Очевидно, саме той «безим'яний» і горів на очах у Володимира Сосюра після прямого попадання більшовицького снаряда. Про його подальшу долю нічого не відомо — очевидно, він був остаточно знищений або захоплений ворогом у хрис-

тинівському бою. А «Запорозька Січ» і «Великий Луг», проріджуючи артилерійським вогнем шеренги наступаючих більшовиків, зуміли вирватися з оточення, після чого про подальшу долю «Великого Лугу» знов-таки нічого не відомо, а «Запорозькій Січі» ще судилося славно повоювати під новим іменем — «Хортиця». Про цей панцерний залізничний потяг УНР — подальша наша розповідь...

Коли степи України палали у вогні війни за волю, молоде військо УНР мало близько трьох десятків бронепотягів. Називали їх українські вояки по-різному: від ніжно-романтичних «Гандзя» і «Люся» — до грізних «Помста», «Палій» і «Громобій». Та в більшості своїй панцерники мали імена патріотичні: «Вільна Україна», «Гайдамака», «Запорожець»,

пройшов шлях від «солом'яного» до одного з найгірших у війську УНР. Спочатку його наспіх склепали у кам'янецьких майстернях і кинули на фронт. Йому личило перше ім'я — «Запорозька Січ», бо стінки вагонів мав майже такі, як часток давньої однієї козацької фортеці — дерев'яні, зі скріплених дошки шпал, пофарбованих у сіро-зелене. Їх пробивала навіть вдало випущена ворогом куля зі звичайної гвинтівки, не те що снаряд. Проте мав славу щасливчика — вціляти у нього рідко, бо низенький був...

У серпні 1919-го він повільно, але впевнено повз

з частини «Запорозької Січі», трофейних більшовицького панцерника «Седьмой Сумской» і денікінського «ОВО-ч.3», бронепотяг «Хортиця» поєднав найкращі їхні якості. Саме таким — в усьому блиску справжнього броньованого монстра з ретельно намальованим на бронестінці тризубом, «Хортиця» залишилася на єдиному фото, зробленому у вересні 1919 року на

І ПОВІЄ ОГОНЬ НОВИЙ З ХОЛОДНОГО ЯРУ...

м. Шевченка

2013

	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень
пн	7 14 21 28	4 11 18 25	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24
вт	1 8 15 22 29	5 12 19 26	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25
ср	2 9 16 23 30	6 13 20 27	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26
чт	3 10 17 24 31	7 14 21 28	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27
пт	4 11 18 25	1 8 15 22	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28
сб	5 12 19 26	2 9 16 23	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29
нд	6 13 20 27	3 10 17 24	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30
	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
пн	1 8 15 22 29	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30
вт	2 9 16 23 30	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31
ср	3 10 17 24 31	7 14 21 28	4 11 18 25	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25
чт	4 11 18 25	1 8 15 22 29	5 12 19 26	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26
пт	5 12 19 26	2 9 16 23 30	6 13 20 27	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27
сб	6 13 20 27	3 10 17 24 31	7 14 21 28	5 12 19 26	2 9 16 23 30	7 14 21 28
нд	7 14 21 28	4 11 18 25	1 8 15 22 29	6 13 20 27	3 10 17 24	1 8 15 22 29